

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

۲۶۵.۹

۱۳۷۸ / ۶ / ۱۰

دانشکده علوم انسانی

پایان نامه کارشناسی ارشد

سیاست‌های شهری مؤثر در پیشگیری از جرایم

تهیه کننده:

محمد مسگرانی طرچه

استاد راهنما:

دکتر محمد آشوری

3967/2

استاد مشاور:

دکتر علی حسین نجفی ابرندآبادی

شهریور ۱۳۷۷

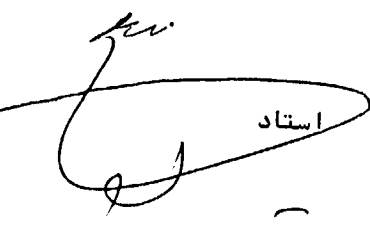
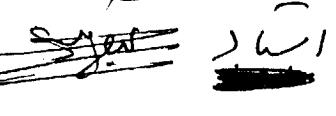
۲۹۵۰۹

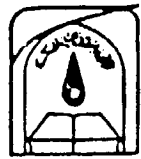
تأییدیه اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیأت داوران نسخه نهائی پایان نامه خانم/ آقای .. محمد مسگرانی. طریقه

نحوه عنوان. سیاستهای شهری. موثر. هنر. پیشگیزی. از جراقم

را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کنند.

اعضای هیأت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	اعضاد
۱- استاد راهنما	آقای دکتر محمد آشوری	استاد	
۲- استاد مشاور	آقای دکتر علی حسین نجفی ابرندآبادی دانشیار		
۳- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی			
۴- استاد ممتحن	آقای دکتر مصطفی محقق داماد	استاد	
۵- استاد ممتحن	آقای دکتر ایرج گلدوزیان	استاد	

شماره: .....
تاریخ: .....
پیوست: .....

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱ در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به مرکز نشر دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲ در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت ذیل را چاپ کند:
کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد / رساله دکتری نگارنده در رشته حقوق جزا و جرمشناسی است
که در سال ۱۳۷۷ در دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی پروفسور/جناب آقای دکتر محمد آشوری و مشاوره سرکار/جناب آقای دکتر علی حسین نجفی ابرندآبادی از آن دفاع شده است.

ماده ۳ به منظور جبران بخشی از هزینه های نشریات دانشگاه تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به مرکز نشر دانشگاه اهدا کند دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴ در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵ دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶ اینجانب محمد مسگرانی طرفه دانشجوی رشته حقوق جزا و جرمشناسی پروفسور کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

تقدیم به تمام شهدای راه حقیقت و علم و رده‌پویان کوی دانش پژوهی که به مدد
ایشان به این مرتبه دست یافتیم.

و تقدیم به پدر و مادر عزیزم که هر چه آموخته‌ام دعای خالصانه ایشان است و
تمهیداتی که فراهم نمودند

و تقدیم به همسر بزرگوارم که به حق، خالصانه در تهیه این پایان نامه و انجام
کلیه امور زندگی مرا یاری داده است.

با تشکر از زحمات اساتید پرتلاش خودم، جناب استاد گرامی آقای دکتر محمد آشوری که در سمت استاد راهنما حقیقتاً مریاری و راهنمای فراوان فرمودند و تشکر از استاد عالی‌مقام آقای دکتر علی حسین نجفی ابرندآبادی که در سمت استاد مشاور، هرچه از کمک و راهنمایی بود، دریغ نورزیدند.

و همچنین با تشکر از جناب استاد آقای دکتر مصطفی محقق داماد که چه در طول دوران کارشناسی ارشد و چه در سمت استاد مدعو از عنایات ایشان همچنان برخوردار بودیم.

و با تشکر از جناب استاد آقای دکتر ایرج گلدوزیان که در مراحل تحصیلی تا بحال و در سمت استاد مدعو بذل عنایت بسیار به حقیر فرمودند.

و با تشکر از جناب استاد آقای دکتر حبیب‌زاده که در طول تحصیل کارشناسی ارشد و همچنین در سمت معاونت پژوهشی دانشگاه علوم انسانی کمک‌های وافر به انجام این تحقیق نمودند.

چکیده

در دنیای کنونی رشد شهرنشینی و شهرگرایی این پدیده قابل ملاحظه‌ایست که می‌بایست به آن از دیدگاه جامعه‌شناختی نگریست. اگر محیط شهری مورد ملاحظه و ملاقه قرار گیرد و ویژگی‌های زندگی شهری مطمع نظر باشد، درخواهیم یافت که به چه علت زمینه بزهکاری شهری فراهم است. برای اینکه بتوانیم دریابیم که مفهوم جرم شهری به معنای اخص و جرایم آپارتمانی و ... چیست، بایستی خصوصیات شهر، مفاهیم شهرگرایی و شهرنشینی بصورت عمیق مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد. و آنگاه موضوع محلات شهری و گتوها از جنبه تعریف خود مفاهیم فوق، مشکلات و سایل محلات شهری می‌بایست بعنوان جزئی از محیط شهری مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد.

صحبت اساسی بر سر این نکته است که چرا جرایم در محیط شهری دارای ویژگی‌های خاصی شده است. در این موضوع بحث تراکم محیط شهری و وضعیت فیزیکی مسکن شهری آیا باعث از برای جرایم شهری هست یا خیر؟ اگر فرض نمائیم که خشونت‌آمیزی وصف جرم شهری است و ارتباط فیزیک شهر با تشدید جرم شهری امری قابل بررسی است، آیا این مطلب راه‌گشای ما خواهد بود؟

همه این مفاهیم برای این مطلب است که ببینیم چه سیاستی در پیشگیری از جرایم شهری کارایی موثرتری دارد. آیا مقصود ما از سیاست‌های شهری همان سیاست‌های جنایی است یا سیاست‌های شهری نوعی از سیاست‌های اجتماعی و فرهنگی پیشگیرانه است. در اینجا موضوع سیاست‌های شهری در بعد پیشگیری وضعی نقطه قابل ملاحظه‌ایست و اینکه مقدار کارایی پیشگیری وضعی را مشخص نماییم.

در انتهای بحث به دو مقوله مهم بایستی پرداخت. اول: سیاست‌های شهری موفق در سایر کشورها و بیان تجربیات آنها دوم: سیاست‌های سازمان ملل در پیشگیری از جرایم شهری، که در این قسمت نگاهی کنگره‌های نهگانه خواهد شد. کنگره نهم اساس بحث سیاست‌های شهری است که چه اجلاسهای مقدماتی و منطقه‌ای و چه در کارگاه سیاست کیفری باید مورد مطالعه قرار گیرد.

عنوان

صفحه

- ۲-۳-۱- افزایش جمعیت شهری در آمریکا ۳۹
- ۲-۳-۱- افزایش جمعیت شهری در مکزیک ۴۰
- ۲-۳-۱- افزایش جمعیت شهری در الجزایر ۴۱
- ۵-۳-۱- افزایش جمعیت در چین ۴۱
- ۶-۳-۱- افزایش جمعیت شهری در هندوستان ۴۱
- ۷-۳-۱- افزایش جمعیت شهری در ایران ۴۲
- ۲- جابجایی طبقات شهری و سنخ شناسی توسعه شهری در جهان سوم ۴۴
- ۱-۲- توسعه شهر و جابجایی طبقات شهری ۴۴
- ۲-۲- سنخ شناسی توسعه شهری در جهان سوم ۴۷
- ۲- بزرگترین شهر، انگل یا توسعه دهنده ۵۲
- ۲-۱-۱-۱- گفتار دوم: تفاوت خصوصیات محیط شهری با محیط روستایی ۵۴
- ۳-۱-۱-۱- گفتار سوم: مفهوم کلان شهر، ابرشهر، مادرشهر ۶۱
- ۴-۱-۱-۱- گفتار چهارم: شهرگرایی و شهرنشینی ۶۲
- ۱-۲-۱-۱-۱- الف - شهرگرایی ۶۲
- ۲-۲-۱-۱-۱- ب - شهرنشینی ۶۴
- ۲-۱-۱-۱- مبحث دوم: محلات شهری و گتوها ۶۶
- ۱-۲-۱-۱-۱- گفتار اول: تعریف محله و خصوصیات آن ۶۶
- ۲-۲-۱-۱-۱- گفتار دوم: مشکلات مسایل محلات شهری ۶۸
- ۱-۲-۲-۱-۱-۱- الف - واکنش‌های اجتماعی موجود نسبت به محلات شلوغ ۶۸
- ۲-۲-۲-۱-۱-۱- ب - خصوصیات محلات شلوغ ۷۳

عنوان

صفحه

۷۳	۱- ویژگی های ظاهری محله های شلوغ.....
۷۵	۱-۱- تراکم و افزایش جمعیت.....
۷۷	۲-۱- بهداشت و فقر.....
۷۸	۲- خصوصیات اجتماعی ساکنان محلات شلوغ.....
۷۸	۱-۲- ساختار اجتماعی.....
۸۱	۲-۲- انزوای اجتماعی.....
۸۲	۲-۱- فصل دوم: جرایم شهری و خصوصیات آن.....
۸۲	۱-۲-۱- مبحث اول: تعریف جرم در مفهوم کلی.....
۸۵	۱-۱-۲-۱- گفتار اول: جرایم شهری و جرایم روستایی.....
۸۹	۱-۲-۱- الف- تراکم محیط شهری و رابطه آن با جرم شهری.....
۹۱	۱-۲-۱- ب- رابطه مسکن و جرم.....
۹۳	۲-۲-۱- مبحث دوم: ویژگیهای جرایم شهری.....
۹۵	۱-۲-۲-۱- الف- خشونت آمیزی.....
۹۶	۱-۲-۱- ب- ارتباط جرم با وضعیت فیزیکی شهر.....
۹۷	۳-۲-۱- مبحث سوم: جرایم آپارتمانی و جرایم محلی.....
۹۸	۲-۲-۱- مبحث چهارم: جرایم شهری از دیدگاه تطبیقی.....
۱۰۰	۲- بخش دوم: پیشگیری از جرایم شهری.....

۱-۱-۲- مبحث اول: سیاست جنایی و مقایسه آن با سیاست های اجتماعی و

سیاست های فرهنگی.....

عنوان

صفحه

- ۱-۱-۱-۲- گفتار اول: انواع سیاست جنایی ۱۰۴
- ۱-۱-۱-۲- الف - سیاست جنایی تقابلی ۱۰۴
- ۱-۱-۱-۲- ب - سیاست جنایی قضایی ۱۰۵
- ۱-۱-۱-۲- ج - سیاست جنایی مشارکتی ۱۰۶
- ۲-۱-۱-۲- گفتار دوم: سیاست‌های اجتماعی و فرهنگی پیشگیرانه ۱۰۷
- ۲-۱-۱-۳- گفتار سوم: سیاست‌های شهری پیشگیرانه و تعیین جایگاه آن در میان سایر قالب‌های پیشگیری ۱۰۸
- ۲-۱-۱-۲- گفتار چهارم: قلمروهای عمده در پیشگیری از وقوع جرایم شهری ۱۱۰
- ۲-۱-۲- مبحث دوم - سیاست‌های شهری پیشگیرانه ۱۱۱
- ۱-۲-۱-۲- گفتار اول: سیاست پیشگیری از موضعی در جرایم شهری ۱۱۲
- ۱-۱-۲-۱-۲- الف) فرصت‌های ارتکاب جرم و نقش پیشگیری‌های وضعی ۱۱۳
- ۲-۱-۲-۱-۲- ب) قلمرو اعمال پیشگیری وضعی و کارایی آن در بعد جرایم شهری ۱۱۵
- ۲-۲-۱-۲- گفتار دوم: سیاست‌های شهری موفقیت‌آمیز در امر پیشگیری ۱۱۶
- ۱-۲-۲-۱-۲- الف) مکانیسم‌های هماهنگی محلی ۱۱۷
- ۲-۲-۱-۲- ب) مدیریت و طراحی شهری ۱۱۹
- ۲-۲-۱-۲- ج) خدمات اجتماعی ۱۲۱
- ۲-۲-۱-۲- د) شیوه‌های ابتکاری در قلمرو ادارات پلیس دستگاه‌های عدالت کیفری ۱۲۲
- ۲-۲-۱-۲- گفتار سوم: سیاست‌های مشارکتی در پیشگیری از جرم ۱۲۵

عنوان

صفحه

- ۲-۲-۱-۲-۲- گفتار چهارم: پیشنهادات مفید و کارا در پیشگیری از جرایم شهری ۱۲۶
- ۲-۲- فصل دوم: سیاست‌های سازمان ملل در زمینه پیشگیری از جرایم شهری ۱۲۸**
- ۱-۲-۲-۱- مبحث اول: سیاست‌های سازمان ملل در کنگره‌های نهگانه پیشگیری از وقوع جرم و مجرمین ۱۲۸
- ۱-۲-۲-۱-۱- گفتار اول: دومین کنگره پیشگیری ۱۲۹
- ۲-۲-۱-۲-۲- گفتار دوم: سومین کنگره پیشگیری ۱۳۰
- ۳-۲-۱-۲-۲- گفتار سوم: کنگره‌های چهارم پیشگیری ۱۳۱
- ۲-۲-۱-۲-۲- گفتار چهارم: ششمین کنگره: ۱۳۲
- ۵-۲-۱-۲-۲- گفتار پنجم: هفتمین کنگره ۱۳۳
- ۶-۲-۱-۲-۲- گفتار ششم: هشتمین کنگره ۱۳۴
- ۲-۲-۲-۲- مبحث دوم: رهنمودهای کنگره نهم در مورد پیشگیری از جرائم شهری ۱۳۶
- ۱-۲-۲-۲-۲- گفتار اول - اجلاسهای اول تا سوم کمیسیون پیشگیری از وقوع جرم و عدالت کیفری ۱۳۷
- ۱-۲-۲-۲-۲- الف - اولین اجلاس کمیسیون ۱۳۷
- ۱-۲-۲-۲-۲- ب - دومین اجلاس کمیسیون ۱۳۸
- ۲-۲-۲-۲-۲- ج - سومین اجلاس کمیسیون ۱۳۹
- ۲-۲-۲-۲-۲- گفتار دوم: اجلاسهای مقدماتی منطقه‌ای برای کنگره نهم ۱۴۱
- ۱-۲-۲-۲-۲-۲- الف - اجلاس مقدماتی منطقه‌ای آسیای غربی در خصوص کنگره نهم ۱۴۱
- ۲-۲-۲-۲-۲-۲- ب - اجلاس مقدماتی منطقه‌ای آسیای غربی ۱۴۳

عنوان

صفحه

۱۴۲	۲-۲-۲-۲-۲-ج - اجلاس مقدماتی منطقه آسیا و اقیانوس آرام
۱۴۳	۲-۲-۲-۲-۲-ج - گزارش اجلاس مقدماتی منطقه ای آفریقا
۱۴۴	۲-۲-۲-۲-۲-گفتار سوم: کنگره نهم پیشگیری از وقوع جرم و اهداف کارگاه سیاست
۱۴۵	شهری در آن کنگره
۱۴۷	۲-۲-۲-۲-۱-الف - مکانیسم های همکاری در پیشگیری از جرایم شهری
۱۴۸	۲-۲-۲-۲-۲-ب - لزوم همکاری بین المللی در پیشگیری از جرایم شهری
۱۴۹	۲- نتیجه گیری
۱۵۲	فهرست منابع و مآخذ
	چکیده انگلیسی

بسمه تعالی

عقدعه

امروز شهرنشینی و شهرگرایی به صورت یک پدیده اجتماعی در کلیه جوامع مطرح گشته است اگر نگاهی هر چند مختصر به جمعیت شهری در جهان بیاندازیم بخوبی در می یابیم که هم اکنون نیمی از جمعیت جهان در شهرها زندگی می کنند و طرح های موجود تا سال ۲۰۲۵ نشان می دهد که بیش از دو سوم جمعیت جهان تا آن موقع ساکن شهرها خواهند بود. شهرهای جهان با سرعت یک میلیون نفر در دقیقه رشد می کنند شهرها امروز نقش مهمی در توسعه دارند.^(۱) این شهرها هستند که همچنان از مناطق روستایی مهاجر جذب می کنند و فی الواقع افراد را قادر به پیشرفت اجتماعی و اقتصادی می سازند.

با این حال نگرانی از رشد جمعیت شهری اغلب بسیار شدید است. اگر بخواهیم در مورد رشد جمعیت شهری تابلوی شفاف تری ارائه دهیم بایستی بیان کنیم که رشد جمعیت شهری ۲/۵ برابر بیشتر از رشد جمعیت مناطق روستایی است انتظار می رود تا سال ۲۰۲۵ شهرها محل سکونت $\frac{2}{3}$ جمعیت جهان باشند. هم اکنون نیز جهان عمدتاً واجد وصف شهری است و حتی در مناطق روستایی زندگی بطور فزاینده ای تحت تأثیر تغییراتی است که بر اثر رشد شهرها ایجاد می گردد.

افزایش جمعیت شهری در کشورهای در حال توسعه به مراتب سریعتر از رشد جمعیت در کشورهای توسعه یافته است. امروزه در مقابل هر سکنه شهر در کشورهای توسعه یافته، تقریباً دو سکنه شهری در کشورهای در حال توسعه وجود دارد این رقم در سال ۲۰۲۵ تقریباً ۴ نفر خواهد شد.^(۲)

نرخ سریع رشد جمعیت شهری توانایی دولتها را در تأمین خدمات اولیه از یک طرف و جلوگیری از

۱- زمینه سند اسکان، ۲- چرا کنفرانسی در مورد شهرها- کنفرانس مدل مستقر در مورد سکونتگاههای انسانی-

۲- همان مرجع

استانبول- ترکیه ۳-۴ ژوئن ۱۹۹۶